

FOLKETINGET

Folketinget

– det danske folkestyre
på Christiansborg

Folketinget

– det danske folkestyre på Christiansborg

Udgiver

Folketingets Kommunikationsenhed

September 2025

Oplag

4.000

Tryk

Grafisk Rådgivning

Foto og illustrationer

Ólafur Steinar Rye Gestsson, forside, side 4 og 9

Christoffer Regild, side 5 og 10

Henrik Sørensen, side 8

Billedet på side 6 af det første Christiansborg

er benyttet med tilladelse af kongehuset.

Billedet på side 7 er et kobberstik fra Det Kongelige Bibliotek.

ISBN: 9788779822429

Indhold

Det danske folkestyre

Den frie valgret er folkestyrets fundament. Dette princip blev fastslået i junigrundloven fra 1849, hvis hovedprincipper stadig gælder i den nuværende grundlov fra 1953.

Side 4

Rigets midtpunkt i mere end 800 år

Christiansborg er et meget rummeligt slot. Det blev oprindeligt opført i 1700-tallet for at danne ramme om den danske enevældes hof.

Side 6

Folketingets værksteder

De overordnede politiske drøftelser foregår i Folketingssalen, og det er her, beslutninger formelt træffes. Men det er i Folketingets udvalg, beslutningerne bliver forberedt.

Side 8

Fra idé til lov

Grundloven fastslår i § 41, at et lovforslag skal behandles tre gange i Folketinget, inden det kan vedtages.

Side 10

Det danske folkestyre

Det danske demokrati, folkestyret, bygger på tanker, der blev udviklet i Europa i løbet af 1700-tallet som en reaktion mod den kongelige enevælde, der forgreb sig på undersåtternes frihed. Magten i samfundet skulle ikke udgå ovenfra, men nede fra folket.

Alle mennesker er født lige og frie og har derfor ret til at deltage i valg til de lovgivende forsamlinger på forskellige niveauer: Folketinget, regionsråd, kommunalbestyrelser og Europa-Parlamentet. Den frie valgret er folkestyrets fundament. Dette princip blev fastslået i junigrundloven fra 1849, hvis hovedprincipper stadig gælder i den nuværende grundlov af 5. juni 1953.

Demokratiet sikres – foruden af grundloven – også af valgloven. Valgsystemet med forholdstalsvalg garanterer, at alle landsdele og synspunkter – organiseret i større mindretal eller græsrodsbevægelser – vinder mandater efter deres stemmetal. Vederlaget til de folkevalgte gør det økonomisk muligt for alle uanset indtægt at lade sig vælge til Folketinget.

Den 5. juni 1849 underskrev Frederik den Syvende Danmarks første grundlov. Derfor fejrer vi grundlovsdag hvert år den 5. juni. Det foregår med politiske taler rundtomkring i landet.

Pligter og rettigheder

Et grundlæggende træk ved folkestyret er, at statsstyret baseres på en frivillig aftale mellem den indskrænkede kongemagt og landets borgere. Borgerne afgiver deres direkte medbestemmelse i statens styre, men udøver magten indirekte gennem valgretten. Gennem folkeafstemninger er der givet mulighed for den direkte folkelige indflydelse. Borgerne anerkender samtidig princippet om flertallets ret til at bestemme og pligten til at overholde lovene og til at betale skat, yde værnepligt osv. Til gengæld for dette giver grundloven borgerne nogle vigtige rettigheder og friheder.

> Grundloven indeholder bl.a. en række frihedsrettigheder, som garanterer borgerne mod overgreb fra staten. Grundloven er ændret fire gange: I 1866, 1915, 1920 og 1953. I 1915 fik kvinder og tjenestefolk stemmeret.

>
Folketinget består af 179 medlemmer:
De 175 vælges i Danmark,
2 vælges i Grønland, og
2 vælges på Færøerne.
Folketinget vedtager love og
fører kontrol med regeringen.

Gennem valgretten kan borgerne vælge ikke at stemme på en politiker. Og i grundlovens sidste del (§§ 71-85) garanteres alle borgere den personlige frihed og beskyttelse mod overgreb, bl.a. i form af tale- og forsamlingsfrihed, sikring af ejendomsretten, lige ret til erhverv og retten til social forsorg.

Magtens tredeling

For at sikre, at folkestyret er stabilt, og for at forhindre magtmisbrug deles den højeste magt i Danmark, ligesom i de fleste andre vestlige demokratier, i tre uafhængige organer, der kontrollerer hinanden: den lovgivende, den udøvende og den dømmende magt. Folketinget og regeringen er den lovgivende magt og vedtager love. Lovene skal også underskrives af kongen for at være gældende. I praksis står monarken uden for magtens tredeling, men kongen har en formel indflydelse bl.a. som den, der udnævner og afskediger ministrene.

Den lovgivende magt og den udøvende magt (Folketinget og regeringen) afbalancerer hinanden på den måde, at et flertal blandt Folketingets 179 medlemmer har mulighed for at vælte regeringen eller en minister ved at stille et mistillidsvotum. Til gengæld kan statsministeren til enhver tid opløse Folketinget og udskrive nyvalg i håb om at få et større flertal i Folketinget.

Ministrenes ansvar er et kernepunkt i folkestyret. Ministrene har vide beføjelser, men kontrolleres af Folketinget og dets faste udvalg. Ministre kan i særlige tilfælde indklages for Rigsretten.

Offentlighed i politik

Det hører til folkestyrets vigtigste kendetegn, at det er åbent og gennemsigtigt for offentligheden. Det politiske system bliver fra top til bund kontrolleret og kritiseret af vælgerne gennem medierne. Der er også gennemført åbenhed i den offentlige forvaltning, så alle borgere kan få aktindsigt i sager og klage til Ombudsmanden eller domstolene, hvis de føler sig dårligt behandlet.

Partiforeninger dominerer opstillingen af kandidater til Folketinget. Valgsystemets regler for opstilling går tilbage til en tid, hvor en stor del af befolkningen var organiseret i partier. Man har bibeholdt disse regler, selv om partiernes medlemstal er faldet markant i de senere årtier. I dag bestemmer omkring 3,5 pct. af befolkningen, hvem der kan stemmes på på valgdagen. Her møder 80-90 pct. af vælgerne op for at øve indflydelse på, hvem der kommer i Folketinget.

Folkestyret har fungeret inden for grundlovens rammer i over 175 år og har stærke rødder i Danmark.

Med en parlamentarisk styreform dannes regeringen af det parti eller den partikoalition, der har flertal i parlamentet. I Danmark har vi negativ parlamentarisme, det vil sige, at en regering ikke må have et flertal i Folketinget imod sig.

Det første Christiansborg brændte i 1794, 50 år efter det var bygget færdigt. Ridebanen og Hofteatret blev skånet af flammerne og er en del af det nuværende Christiansborg.

Rigets midtpunkt i mere end 800 år

Med sit høje kobberdækkede tårn, der slutter med tre kongekroner på toppen, kan Christiansborg ses på lang afstand. Det store bygningskompleks rager op over den indre bys huse og indtager en central plads i København.

Christiansborg er et meget rummeligt slot. Det blev oprindelig opført i 1700-tallet for at danne ramme om den danske enevældes hof. Dengang var Danmark et stort rige: De enevældige konger herskede også over Norge og de to rige hertugdømmer Slesvig og Holsten.

For at prale over for udlandet og for at få plads til et hof, der med tiden udgjorde mere end 1.000 personer, besluttede Christian den Sjette at gøre det første Christiansborg rummeligt. Det blev så stort, at slottet i sin nuværende skikkelse stadig har plads til alle folkestyrets vigtigste organer: foruden Folketinget også kongens repræsentationslokaler, Statsministeriet og Højesteret.

Absalons borg og Københavns Slot

Christiansborg ligger på en ø, Slotsholmen. Nu er øen kun omgivet af smalle kanaler, men i middelal-

deren lå den et godt stykke fra land og det lille fiskerleje Havn. Biskoppen i Roskilde, Absalon, var interesseret i stedet som forbindelsespunkt over til ærkebispesædet i Lund. Han opførte derfor i 1160'erne en fæstning på Slotsholmen: et stort borgtårn med en mur omkring som beskyttelse mod vendiske vikinger. Borgen stod i godt 200 år. Men i 1370 blev kong Valdemar Atterdag besejret af hansestæderne i Nordtyskland. Som en del af fredsbetingelserne blev borgen revet ned til grunden. I de følgende århundreder byggede danske konger på Slotsholmen et slot, hvor de nu boplatte sig fast – København blev rigets hovedstad.

Det første Christiansborg

I 1660 blev Danmark et enevældigt kongerige, og kongerne fandt nu Københavns Slot for lille til deres magt og væld. I 1736 blev det revet ned, og Christian den Sjette byggede i stedet det pragtfulde første Christiansborg: et firefløjet rokokopalads med ridebane og slotskirke samme sted som den nuværende. I knap 50 år udfoldede der sig et storslået hofliv på slottet. Men i 1794 udbrød der brand i hovedfløjen, og slottet med slotskirken udbrændte.

Det andet Christiansborg

Det andet Christiansborg blev opført i 1806-28 i tidens stil, klassicismen. Denne stils strenghed og beskedenhed passede til landets fattigdom efter Napoleonskrigene. Det var omkring dette slot, at begivenhederne ved landets overgang fra ene-vælde til folkestyre udspillede sig. I marts 1848 samledes et folketog foran Christiansborg. Resultatet blev, at Danmark fik sin første demokratiske grundlov. Kongen afstod siden nogle af sine gemakker til Rigsdagen, som begyndte sin virksomhed i januar 1850 i den samme fløj af Christiansborg som den, hvor Folketingssalen i dag ligger. Det andet Christiansborg fik kun en levetid på omkring 50 år. I oktober 1884 nedbrændte slottet – og det midt under den alvorligste krise i dansk politik. Venstre og Højre var politiske modstandere, og de kunne ikke enes om genopbygningen. Slottet lå derfor i ruiner i 20 år, før byggeriet af det tredje Christiansborg kunne begynde.

Det tredje Christiansborg

Fra 1906 opførtes det nuværende – og tredje – Christiansborg. Stilen blev nybarok, og bygningens tyngde og soliditet skulle understrege slottets betydning som rigets politiske midtpunkt. Soklen mod Slotspladsen blev dækket med sten, der blev indsendt fra alle landets kommuner, og

Det tredje – og nuværende – Christiansborg begyndte man først at bygge i 1906 efter mange års politisk og kunstnerisk strid om byggeriet. I 1918 rykkede Folketinget og Landstinget ind efter i 34 år at have boet i en kaserne i Fredericiagade.

dekorationer over vinduerne viser landets by- og amtsvåben og kendte danskeres ansigtstræk.

Folketinget anvender nu den største del af Christiansborg, i alt ca. 44.000 m² gulvareal opdelt på 1.500 rum. Midtpunktet er Folketingssalen med sit imponerende formandssæde og talerstol og det stærkt dekorerede stukloft med nationale symboler. Bag salen løber den lange vandrehal som en hovedfærdselsåre gennem bygningen, tidstypisk ved sin enkle frise i skønvirkestil, de smukke hvælvinger og solide paneler.

Knap 1.200 mennesker færdes på mødedage i Folketingets lokaler og befolker dermed det slot, hvor parykkledte hoffolk før udfoldede sig.

>
C.F. Hansen var arkitekten bag det andet Christiansborg. Slottet var godt og vel 50 år, da det brændte. I dag er kun slotskirken tilbage af det tidligere slot.

Folketingets værksteder

Udvalgene – Folketingets værksteder

Det er i Folketingssalen, de overordnede politiske drøftelser i Folketinget foregår, og det er her, beslutninger formelt træffes. Men det er i Folketingets udvalg, beslutningerne bliver forberedt inden debatterne i salen. Man kan derfor sige, at udvalgene er Folketingets værksteder. Udvalgenes arbejde knytter sig først og fremmest til behandlingen af lov- og beslutningsforslag. Herudover følger udvalgene på forskellig vis med i udviklingen på deres sagsområder. Udvalgmøder er som hovedregel lukkede, men udvalgene kan vælge at holde åbne møder, f.eks. samråd.

Udvalgene

Folketinget har en række udvalg. Et udvalgs sagsområde svarer stort set til sagsområdet for et ministerium. To af de faste udvalg har en særlig betydning: Finansudvalget og Europaudvalget.

Finansudvalgets hovedopgave er at behandle finans- og tillægsbevillingslovforslag og at tage stilling til aktstykker fra de enkelte ministre om ekstra bevillinger i årets løb.

Europaudvalget beskæftiger sig på hele Folketingets vegne med spørgsmål, der har med Den Europæiske Union (EU) at gøre. Det er her,

ministrene skal sikre sig, at der ikke er et flertal imod regeringens forhandlingslinje i Ministerrådet. Europaudvalgets møder er som udgangspunkt åbne.

Folketinget kan nedsætte særlige udvalg til at tage sig af enkeltsager eller særlige emner.

I begyndelsen af folketingsåret og efter et folketingsvalg nedsætter Folketinget udvalgene. Som udgangspunkt er de enkelte folketingsgrupper repræsenteret i udvalgene i forhold til deres størrelse, men når udvalgene skal sammensættes, slår folketingsgrupperne sig ofte sammen i valgforbund for at få den bedst mulige repræsentation i udvalgene.

Når en minister eller et medlem af Folketinget har fremsat et lovforslag eller et beslutningsforslag, udpeger de enkelte folketingsgrupper en ordfører. Ordføreren er gruppens ordfører på forslaget både i Folketingssalen og i det udvalg, der behandler forslaget.

> Organisationer, myndigheder m.fl. har mulighed for at kommentere udkast til lovforslag over for ministeren, inden ministeren fremsætter dem. Det kaldes at afgive høringssvar.

Lov- og beslutningsforslag

Efter at et forslag er blevet førstebehandlet i Folketingssalen, bliver det behandlet i et udvalg. De faste udvalg behandler tilsammen flere hundrede lov- og beslutningsforslag om året. Udvalget gennemgår forslaget og stiller spørgsmål til den minister, hvis sagsområde forslaget hører under. Spørgsmålene stilles som regel skriftligt, og ministeren besvarer dem skriftligt. Udvalget kan også bede ministeren om at møde op i udvalget og besvare spørgsmål i samråd.

Betænkninger

Når udvalget er færdig med at behandle et lovforslag, afgiver det en betænkning – en rapport om udvalgets arbejde. Den kan indeholde følgende:

- Folketingsgruppernes indstillinger til forslaget.
- Ændringsforslag til forslaget fra ministeren eller medlemmer af udvalget.
- Udtalelser fra folketingsgrupperne, der forklarer, hvad de mener om forslaget og eventuelle ændringsforslag.
- En kort beskrivelse af udvalgets arbejde med forslaget.

Når udvalget har afgivet betænkning, bliver forslaget andenbehandlet i Folketingssalen. Under andenbehandlingen bliver eventuelle ændringsforslag vedtaget eller forkastet.

Lovforslaget kan nu enten gå direkte til tredjebehandling i Folketingssalen eller, hvis medlemmer

beder om det, blive behandlet endnu en gang i udvalget. Udvalget kan så enten afgive en tillægsbetænkning over forslaget eller komme med en mundtlig indstilling i Folketingssalen.

Øvrige opgaver og aktiviteter

Ud over at behandle lov- og beslutningsforslag kan udvalgene tage andre spørgsmål inden for udvalgets sagsområde op. Udvalget stiller ofte spørgsmål til ministeren for at følge med i udviklingen på et område. Udvalget kan desuden afgive en beretning om et emne af særlig politisk interesse for udvalget.

Udvalget har også mulighed for at afholde temamøder med en minister om hovedemner på udvalgets sagsområde. Udvalget kan desuden afholde høringer, hvor de inviterer eksperter og andre til at komme med deres viden om og synspunkter på et emne, som interesserer udvalget. Udvalget kan invitere udefrakommende til at overvære et temamøde eller en høring.

Henvendelser til udvalget

Udvalgene modtager også henvendelser fra borgere og organisationer m.fl. De kan enten skrive til udvalget eller søge om at komme i foretræde for udvalget. Det vil sige, at en deputation møder op i udvalget og forelægger sin viden og sine synspunkter, hvorefter udvalgsmedlemmerne kan stille spørgsmål til deputationen. Deputationens medlemmer må derimod ikke stille spørgsmål til udvalget.

^
Udvalgene behandler lovforslagene efter førstebehandlingen i Folketingssalen og skriver en betænkning. I betænkningen stiller ministeren og folketingsgrupperne ofte ændringsforslag, og folketingsgrupperne forklarer, hvad de mener om selve forslaget.

Fra idé til lov

"Med lov skal land bygges". Ordene indleder Jyske Lov fra 1241 og udtrykker, at et ordnet samfund kræver visse fælles retningslinjer, ellers ender man uden for lands lov og ret, som den gamle vending siger. En lov er derfor på alle måder et politisk anliggende.

"Nu må Folketinget gribe ind."

Vi kender alle denne bemærkning. Den kan falde i et interview, afslutte et læserbrev eller sætte trump på et synspunkt fremført hjemme ved kaffebordet. I sidste ende er det dog op til regeringen og Folketingets medlemmer at afgøre, om en sag skal løses politisk gennem lovgivning.

Idéen til en lov kan således komme flere steder fra og blive taget op af regeringen eller en af folketingsgrupperne. Ofte stammer idéen imidlertid fra politikerne selv. Alle medlemmer af Folketinget kan fremsætte lovforslag, men de fleste bliver fremsat af regeringen. En minister kan f.eks. af sine embedsmænd blive gjort opmærksom på problemer eller mangler ved gældende love og kan derefter tage initiativ til at ændre de eksisterende regler eller vedtage nye. Et flertal i Folketinget kan også pålægge regeringen f.eks. at fremsætte et lovforslag om et bestemt emne.

En minister kan til enhver tid nedsætte et udvalg eller en kommission, der nærmere skal undersøge behovet for lovgivning på et bestemt område. Arbejdet resulterer i en betænkning, der eventuelt indeholder et udkast til et lovforslag. Når såvel eksperter som repræsentanter for interesseorganisationer m.v. deltager i udvalget eller kommissionen, bliver så mange hensyn som muligt tilgodeset i betænkningen.

Endelig skal en del af EU's direktiver indarbejdes i dansk lovgivning.

Fra fremsættelse til vedtagelse

Grundloven fastslår i § 41, at et lovforslag skal behandles tre gange i Folketinget, inden det kan vedtages. Der skal være tid til eftertanke, så loven ikke er båret af en pludselig opstået stemning. Grundigheden i lovgivningen skal også sikres ved det udvalgsarbejde, der ligger mellem første- og andenbehandling i Folketingssalen, og ved, at Folketinget har indført en minimumsbehandlingstid for lovforslag på som hovedregel 40 dage.

Tabellen side 11 viser de enkelte trin i processen fra lovforslag til gældende lov.

Under førstebehandlingen i Folketingssalen tilkendegiver folketingsgrupperne deres holdning til lovforslaget, hvorefter det henvises til behandling i et af Folketingets udvalg.

Udvalget gennemgår lovforslaget og kan bl.a. stille spørgsmål til ministeren i den forbindelse. Udvalgsbehandlingen afsluttes med en betænkning (rapport).

I andenbehandlingen i Folketingssalen indgår ud over forslaget også betænkningen. Medlemmerne tager ved andenbehandlingen stilling til eventuelle ændringsforslag.

Lovforslaget henvises ofte direkte til tredjebehandling i Folketingssalen, men kan også gå tilbage til udvalget, der i så tilfælde afgiver en tillægsbetænkning.

Hvert år fremsættes omkring 220 lovforslag, hvoraf hovedparten ender med at blive gældende lov.

Sådan foregår lovgivningsprocessen

Medier, interesseorganisationer og borgere

Medier – og organisationer via medier – kan forsøge at gøre deres indflydelse gældende under hele processen. De kan f.eks. advare politikerne om, at det vil få alvorlige konsekvenser, hvis de vedtager en bestemt ting.

Organisationer og borgere kan forsøge at påvirke lovgivningen ved at bede om foretræde for det folketingsudvalg, der behandler lovforslaget.

Regeringen og Folketinget

En minister, et folketingsmedlem, en organisation, medierne eller en borger bliver opmærksom på et problem. Sagen tages op politisk.

En minister kan nedsætte en kommission eller en arbejdsgruppe med eksperter og berørte parter til at lave forberedende arbejde.

Et eller flere medlemmer af Folketinget fremsætter et lovforslag.

Ved 1. behandling i Folketingssalen kommer lovforslaget til en principiel debat. Efter 1. behandling sendes forslaget til behandling i et af Folketingets faste udvalg. Udvalget afgiver en betænkning, der ofte indeholder ændringsforslag.

Ved 2. behandling af forslaget i Folketingssalen bliver eventuelle ændringsforslag vedtaget eller forkastet. Betænkningen indgår i behandlingen. Forslaget kan på ny blive sendt til behandling i udvalget, eller Folketinget kan vælge at lade forslaget gå direkte til 3. behandling.

Ved 3. og sidste behandling i Folketingssalen stemmes der efter en kort forhandling om yderligere ændringsforslag og til sidst om det samlede forslag.

Opnår forslaget flertal, vedtages det.

Opnår forslaget ikke flertal, bortfalder det.

Før den vedtagne lov træder i kraft, skal den underskrives af kongen og offentliggøres på lovtidende.dk.

Folketinget

Christiansborg
DK-1218 København K
Tlf. +45 3337 5500
ft.dk

Folketingets Oplysning

Tlf. + 45 3337 3338
fo@ft.dk

Folketingets EU-Oplysning

Tlf. +45 3337 3337
euopl@ft.dk
eu.dk